

Biuro Poszukiwań i Identyfikacji

<https://poszukiwania.ipn.gov.pl/bbp/aktualnosci/19826,Pracownicy-Biura-Poszukiwan-i-Identyfikacji-IPN-przeprowadzili-rekonesans-w-Kaza.html>
2022-08-09, 07:22

Pracownicy Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN przeprowadzili rekonesans w Kazachstanie

Podczas wizyty w dniach 24 maja - 1 czerwca br. w Kazachstanie grupa robocza z Biura Poszukiwań i Identyfikacji Instytutu Pamięci Narodowej, w ramach badań naukowych związanych z projektem ewidencji nieupamiętnionych miejsc pochówku obywateli polskich represjonowanych przez władze sowieckie w latach 1936-1956, przeprowadziła rekonesans na cmentarzach przyległych do kopalni węgla i miedzi w Karagandzie i Żezkazganie. W okresie funkcjonowania łagrów przy tych kopalniach pracowali także więźniowie narodowości polskiej deportowani i internowani w obu miastach. Z racji ciężkich warunków pracy i życia, śmiertelność wśród łagierników była znaczna, a ciała zmarłych chowane były na miejscowych cmentarzach. Według zebranej w trakcie badań archiwalnych dokumentacji ustalone zostały lokalizacje cmentarzy, jak również lokalizacje polskich pochówków.

Rekonesans archeologiczny w okolicy miejscowości Żezkazgan miał również na celu zapobieżenie ewentualnej likwidacji polskich pochówków związanej z rozbudową infrastruktury przemysłowej poprzez likwidację starego cmentarza. Spenetrowany cmentarz zajmują powojenne pochówki mieszkańców Rudnika i okolic, w tym także osób represjonowanych różnych narodowości, które z różnorodnych powodów nie opuściły Kazachstanu. Na cmentarzu pochowane są osoby wyznań:

prawosławnego, rzymsko-katolickiego i ewangelickiego jak również bezwyznaniowe, które zmarły w wyniku naturalnych oraz w wypadkach kopalnianych. Podczas rekonesansu na cmentarzu nie potwierdzono obecności pochówków obywateli polskich więzionych i zmarłych w obozie 502 w Żezkazganie, który istniał w 1945 r.

W czasie wizyty w Żezkazganie odbyły się spotkania robocze z pracownikami Muzeum Historyczno-Archiwalnego w Żezkazganie (Жезказганский историко-археологический музей) w kontekście wymiany doświadczeń w badaniach historycznych nad problemem dokumentacji strat wśród ofiar represji totalitarnych i ewentualnej możliwości współpracy na gruncie archiwalnym i archeologicznym. Dzięki uprzejmości Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Żezkazganie na czele z panią dyrektorką Raushan Kaparową specjaliści Biura Poszukiwań mogli zaprezentować działalność Biura zarówno na polu archiwalno-historycznym i metodykę oraz wyniki prac archeologicznych związanych z poszukiwaniem ofiar totalitaryzmów w Polsce i poza granicami. W czasie forum historycznego odbyło się także spotkanie z akimem miasta Żezkazgan, panem Kairatem Absattarovem, który zapewnił o przychylności władz dla wspierania projektów naukowych związanych z historią regionu.

W czasie wizyty w Żezkazganie pracownicy Biura Poszukiwań i Identyfikacji odwiedzili symboliczne miejsce pamięci ofiar powstania więźniów łagru w Kengirze, gdzie oddano hołd pomordowanym.

W dniach 29 i 30 maja przeprowadzono również rekonesans na cmentarzach w Karagandzie w dawnej dzielnicy Kompaniejsk, a także przy kopalni im. Kostenki.

30 maja 2022 r. w Karagandyjskim Uniwersytecie im. E.A. Bukietowa (Карагандинский университет им. академика Е.А. Букетова) pracownicy Biura Poszukiwań i Identyfikacji Instytutu Pamięci Narodowej wzięli udział w międzynarodowej konferencji naukowej poświęconej upamiętnieniu ofiar represji politycznych i wielkiego głodu w Kazachstanie w latach 1932-1933. Po konferencji odbyło

się spotkanie z Rektorem Uniwersytetu, doktorem prawa, prof. Nurlanem Dulatbekovem, w którym uczestniczyli przedstawiciele Centrum Badań Ludobójstwa i Oporu Litwy (Lietuvos Gyventojų Genocido ir Rezistencijos tyrimo centras) na czele z dyrektorem, prof. Arunasem Bubnysem. Byli także m.in. Konsul Honorowy Litwy w Karagandzie pan Vitalijus Tvarijonas, Prezes Karagandyjskiego Stowarzyszenia Polaków „Polonia”, pan Witalij Chmielewski oraz przedstawicielki Biura Poszukiwań i Identyfikacji Instytutu Pamięci Narodowej dr Ewa Kowalska i Sylwia Kurzyp. Celem spotkania była wymiana doświadczeń na gruncie poszukiwań miejsc pochówku oraz pozyskiwanie źródeł do badań naukowych.

Dzień 31 maja obchodzony jest jako dzień pamięci ofiar represji totalitarnych w Kazachstanie. W czasie uroczystości memoratywnych w Spassku koło Karagandy (Спасск мемориалы) przy pomniku upamiętniającym polskie ofiary delegacja Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN wraz z Panem Witalijem Chmielewskim, Prezesem Karagandyjskiego Stowarzyszenia Polaków „Polonia”, a także z prof. Arunasem Bubnysem, Dyrektorem Centrum Badań Ludobójstwa i Oporu Litwy złożyła kwiaty. Podczas uroczystości miał miejsce również pogrzeb szczątków trzynastu osób narodowości litewskiej, więźniów politycznych, których szczątki przeniesiono tu z likwidowanego cmentarza koło osiedla Rudnik.

W uroczystych wydarzeniach uczestniczyli ambasadorzy z ponad dwudziestu krajów, a także przedstawiciele Unii Europejskiej w Kazachstanie oraz lokalnych instytucji.

Во время визита в дни 24 мая - 1 июня т. г. в Казахстане рабочая группа из Бюро Поисков и Идентификации Института Национальной Памяти в рамках научных исследований, связанных с проектом учета не упомянутых мест захоронений польских граждан, репрессированных советскими властями в 1936-1956 гг., провела рекогносцировку на кладбищах, прилегающих к угольным и медным шахтам в Караганде и Жезказгане. В период функционирования лагерей на этих рудниках работали также заключенные

польской национальности, депортированные и интернированные в обоих городах. Из-за тяжелых условий жизни и труда, смертность среди лагерников была значительной, а тела умерших хоронили на местных кладбищах. Согласно собранной в ходе архивных исследований документации, были установлены места расположения кладбищ, а также места польских захоронений на них.

Археологическая рекогносцировка в окрестностях г. Жезказган также была направлена на предотвращение возможной ликвидации польских захоронений, связанной с расширением промышленной инфраструктуры путем ликвидации старого кладбища. Вскрытые кладбища занимают послевоенные захоронения жителей Рудника и окрестностей, в том числе репрессированных лиц разных национальностей, которые по разным причинам не покинули Казахстан. На кладбище похоронены лица православного, римско-католического и евангелического вероисповедания, а также лица, не принадлежащие к какой-либо конфессии, которые умерли в результате естественных причин, а также в результате несчастных случаев на шахтах. В ходе рекогносцировки не было подтверждено на кладбище наличие захоронений польских граждан, заключенных и умерших в лагере 502 в Жезказгане, существовавшем в 1945 г.

Во время визита в Жезказган состоялись рабочие встречи с сотрудниками Жезказганского историко-археологического музея в контексте обмена опытом в исторических исследованиях по проблеме документирования потерь среди жертв тоталитарных репрессий и возможности сотрудничества на архивной и археологической почве. Благодаря Историко-археологическому музею в Жезказгане во главе с директором Раушан Капаровой, специалисты Бюро Поисков и Идентификации смогли представить деятельность Бюро как на архивно-исторической сфере, так и на методической, а также результаты археологических работ, связанных с поиском жертв тоталитаризма в Польше и за ее пределами. В ходе исторического форума также состоялась встреча с

акимом города Жезказган, г-ном Кайратом Абсаттаровым, который заверил в благосклонности властей в поддержке научных проектов, связанных с историей региона.

Во время визита в Жезказган сотрудники Бюро Поисков и Идентификации посетили символическое место памяти жертв восстания узников лагеря в Кенгире, где почтили память убитых.

29 и 30 мая также была проведена рекогносцировка на кладбищах в Караганде в бывшем районе Компаниейск, а также на шахте им. Костенко.

30 мая 2022 г. в Карагандинском государственном университете им. Е.А. Букетова, сотрудники Бюро Поисков и Идентификации Института национальной памяти приняли участие в международной научной конференции, посвященной памяти жертв политических репрессий и Великого голода в Казахстане в 1932-1933 гг. После конференции состоялась встреча с Ректором университета, доктором юридических наук, профессором Нурланом Дулатбековым, в которой приняли участие представители Центра исследований геноцида и резистенции жителей Литвы (Lietuvos Gyventojų Genocido ir Rezistencijos tyrimo centras) во главе с директором, профессором Арунасом Бубнисом, Почетный консул Литвы в Караганде г-н Виталиус Тварийонас, Председатель Карагандинского сообщества поляков «Полония» г-н Виталий Хмелевский, Председатель Бюро Поисков и Идентификации Института национальной памяти доктор Ева Ковальска и Сильвия Курзип. Целью встречи был обмен опытом на основе поиска захоронений и получения источников для научных исследований.

Во время церемонии поминовения в Спасске под Карагандой (Спасск мемориалы) у мемориала памяти польских жертв делегация Бюро Поисков и Идентификации Института национальной памяти вместе с г-ном Виталием Хмелевским, Председателем Карагандинского сообщества поляков «Полония» и профессором Арунасом Бубнисом, директором Центра

исследований геноцида и резистенции жителей Литвы возложила цветы. Во время церемонии также состоялось захоронение останков тринадцати лиц литовской национальности, политзаключенных, останки которых были перенесены сюда с ликвидированного кладбища близ поселка Рудник.

В торжественных мероприятиях приняли участие послы более двадцати стран, а также представители Европейского Союза в Казахстане и местных учреждений.

BPI IPN

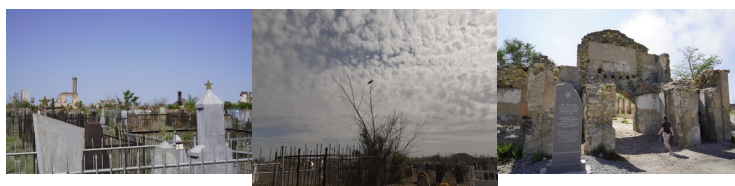
4.07.2022 r.

Fot.:

K. Mikołajczyk/BPił IPN

S. Kurzyp/BPił IPN

Altynay Birmuhanova/Жезказганский историко-археологический музей

Ruiny stołówki w kengirskim łagrze, 26.05.2022 r.

Ruiny stołówki w kengirskim łagrze, 26.05.2022 r.

Żezkazgan, symboliczne upamiętnienie ofiar Gulagu i powstania w Kengirze, 26.05.2022 r.

Żezkazgan, symboliczne upamiętnienie ofiar Gulagu i powstania w Kengirze, 26.05.2022 r.

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Żezkazganie, forum historyczne, 27.05.2022 r.

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Żezkazganie, 27.05.2022 r.

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Żezkazganie, 27.05.2022 r.

Karaganda, cmentarz przy kopalni Kostienki, 30.05.2022 r.

Karaganda, konferencja naukowa na Karagandyjskim Uniwersytecie im. A.E. Bukietova, 30.05.2022 r.

Karaganda, konferencja naukowa na Karagandyjskim Uniwersytecie im. A.E. Bukietova

Polskie upamiętnienie. Memoriał w Spassku - 31.05.2022 r.

Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Żezkazganie, 27.05.2022 r.

Rok 2006
Rok 2007
Rok 2008
Rok 2009
Rok 2011
Rok 2012
Rok 2013
Rok 2014
Rok 2015
Rok 2016
Rok 2017
Rok 2018
Rok 2019
Rok 2020
Rok 2021
Rok 2022